

III TROBADA INTERNACIONAL DE TEATRE I EDUCACIÓ DE BARCELONA: CAP A UN ART MARCIAL

Verónica Martínez

Pa'thohom realitza una tasca urgent i necessària:
el diàleg de coneixements i la Solidaritat fraterna».
Augusto Boal

Augusto Boal, creador del Teatre de l'Oprimit, va escriure aquestes paraules amb motiu de la III Trobada internacional de teatre i educació, que tenia com a subtítol «Intervenció teatral en la vida pública» i que es va dur a terme el mes d'abril passat, cosa que consolidava definitivament el moment àlgid que està vivint el Teatre de l'Oprimit a Barcelona.

El Forn de teatre Pa'thohom, va ser, de nou, l'organitzador de l'esdeveniment, que va tenir els seus orígens al 2004, a partir del projecte europeu Drama Way, en el qual va participar Pa'thohom. El projecte es fonamentava en el treball de tècniques de teatre participatiu, per tal d'evitar l'exclusió social dels joves. El 2005, Pa'thohom va organitzar una segona edició, que es va dedicar especialment a la difusió de la metodologia del Teatre de l'Oprimit (TDO).

El Forn de teatre Pa'thohom fa més de cinc anys que treballa amb un teatre d'intervenció social. És l'únic centre d'Espanya que ofereix una formació actoral basada, en part, en el Teatre de l'Oprimit i, d'altra banda, imparteix, destinada a professionals de l'educació, una formació en TDO i altres tècniques dramàtiques per intervenir socialment. També produeix obres teatrals de caire social i «té la voluntat d'impulsar, potenciar i consolidar l'experimentació i la investigació en els camps alternatius de l'aprenentatge», fent servir el TDO, tal com afirmen els seus fundadors.

Aquesta tercera trobada ha tingut com a objectiu reunir persones de tot el món que es dediquen majoritàriament al TDO, cosa que ha comportat la presència de quasi 200 participants de 25 països. Pa'thohom està reconegut per la ITOO (Internacional Theatre of Opressed Organisation), que va impulsar, amb força, aquest esdeveniment. Cal dir que també ha rebut el suport i la col·laboració de diversos organismes.

En aquesta ocasió, la inauguració es va fer a l'Ajuntament de Barcelona, a càrrec del tinent d'alcalde Jordi Portabella i la regidora d'educació Montserrat Ballarín.

Abans que Julián Boal pronunciés la conferència inaugural parlant dels orígens del Teatre de l'Oprimit, l'organitzador, Jordi Forcadas, va llegir la carta que Augusto Boal va enviar per a la trobada. Boal hi reflexionava sobre l'Art i el qualificava «com una producció humana que pot promoure la trobada i el diàleg, o imposar idees i valors». Boal afirmava que «aquí resideix

l'essència ètica de l'activitat artística, perquè l'art pot funcionar de manera conformista o revolucionària». El pedagog opinava que «les classes dominants —amb la seva monarquia artística coronada així pels mitjans de comunicació—, fomenten l'art anestèsic, transformant el seu planeta en cors obedients», cosa que provoca que «els oprimits somien el somni encomanat pels altres i no pel seu». Amb el TDO, Boal va sentenciar que s'intentava «fer un Art en què els oprimits siguin protagonistes i no només el cor».

Aquestes frases dites per Boal van originar que els objectius de la trobada —que va comentar després Juan Miguel Portal, sociòleg de la UAB que treballa amb Pa'tothom— es veiessin des d'una altra perspectiva molt diferent. Els assistents es van entregar amb un altre esperit a l'esdeveniment.

Recordem-ne els objectius:

- Fer del teatre participatiu una forma alternativa d'aprenentatge en la denúncia i la intervenció social.
- Fer un intercanvi de nous coneixements i metodologies d'intervenció social que en el darrer any han realitzat diferents professionals, creant un punt de trobada.
- Compartir experiències en diversos països sobre temes relacionats amb l'educació i la vida pública.
- Projecte de formació per a professionals i treballadors en l'àmbit social en tècniques de teatre interactiu.
- Plantejar la incidència en la vida pública amb accions concretes a partir del teatre.

El TDO va ser un eix que va unir aquests objectius, i Pa'tothom va portar una altra vegada a Barcelona el TDO que es fa fora d'Espanya, i que es va veure representat per excel·lents professors, que van oferir diversos tallers. En primer lloc, es va treballar en una creació molt bàsica de quatre peces de Teatre Fòrum, tècnica «estrella» del TDO, a càrrec de Julián Boal, Ganguly Sanjoy i Roberto Mazzini. Es van tractar des de les bases del TDO, amb tècniques d'assaig, estudiant la relació oprimint-opressor... El taller va durar dotze hores i es va fer una representació pública a la clausura, en què la resta d'assistents de la trobada van poder participar. En segon lloc, es va endegar, al mateix temps, un taller sobre la tècnica més psicològica del TDO, el «Arco Iris del Deseo», amb Adrien Jackson, un gran encert de l'organització, ja que es tracta d'una tècnica encara molt desconeguda al nostre país. Altres tallers més breus van ser impartits per Chen Alon, Raschid Kayrooz i Muriel Naessens, que també treballen amb el TDO, i es van centrar en temes socials molt concrets. Com a activitats paral·leles, es van fer conferències, actuacions de teatre fòrum i una mostra de vídeos a la seu de Pa'tothom i en altres institucions de Barcelona.

Cal remarcar que va haver-hi dues conferències un mica allunyades del TDO: el pedagog teatral Fernando Bercebal ens va aclarir totes les relacions que hi ha entre educació i teatre, fent ben palès que no tot es regeix al voltant del TDO i, d'altra banda, el sociòleg Carles Riera va tenir la intervenció més teòrica de totes, en què analitzava l'ús públic de l'espai dins del món globalitzat com un punt de trobada i de convivència entre diferents comunitats, sent el teatre la seva màxima expressió en la vida pública.

Totes les obres que es van oferir van ser de teatre fòrum: van ser realitzades amb joves del Raval i amb actors professionals de Pa'tothom. La gran novetat va ser la peça que va fer una família magribina del Raval, en què parlava de la immigració. Aquest «somni» va ser possible



*Clausura de la III Trobada Internacional de Teatre i Educació de Barcelona: cap a un art marcial.
(Forn de Teatre Pa' tothom)*

aprofitant que un dels membres de la família és estudiant de Pa'tothom. Aquest fet va provocar tant d'interès, que el programa Gran Angular de La 2 li va dedicar un reportatge, que justament es va emetre durant la trobada.

En la mostra de vídeos, es van visionar deu treballs i la majoria explicaven experiències de Colòmbia, país amb el qual col·labora molt estretament Pa'tothom. Cal apuntar la tasca feta per Marta Mercader, Laia Canosa i Mar Maiques, alumnes del postgrau d'Educació per la Pau de la UAB, que van fer un documental sobre el Teatre de l'Oprimit i la seva relació amb la «transformació de conflictes». Un altre treball interessant va ser el documental de Jeanne Rosse sobre el moviment indi de TDO Jana Sanskriti, que dirigeix Ganguly Sanjoy i que lluita contra els mals de l'Índia.

I el treball fet des d'un punt de vista més acadèmic va ser el documental interactiu *Assajant la realitat*, de Nina Simoes, una brasilera que fa el doctorat sobre Teatre de l'Oprimit i noves tecnologies a la Universitat de les Arts de Londres. Aquest documental es basa en la relació existent entre el Moviment sense Terra de Brasil i el TDO. El Moviment sense Terra, descrit per

Noam Chomsky com «el moviment popular més important del món», centra a Serjipe, regió de l'interior del nord-oest del Brasil, les seves experiències teatrals. La participació del públic en el documental és essencial per visionar-lo i té com a màxim una hora de durada, si així ho desitja el públic.

A la clausura, Sanjoy va parlar de «l'apoderament» que suposa per als oprimits fer el seu art, el seu teatre, en un món tan globalitzat. A més de la carta, Boal va escriure un text sobre salut mental en portuguès, que es va vendre; els beneficis es van dedicar al grup Jana Sanscriti.

En definitiva, la III Trobada Internacional de Teatre i Educació va esdevenir una reunió europea de Teatre de l'Oprimat, qualificada per la ITOO com una de les millors que s'estan produint en aquets moments, ja que compta amb la presència dels millors «comodins» del món. Hi va haver, per tant, una gran assistència de professionals estrangers, tot i que, potser, també hauria estat interessant poder convidar-hi professionals autòctons, per tal que poguessin donar a conèixer les seves experiències.

Cal destacar l'ambient militant i activista que es va respirar durant tota la trobada, i que en la jornada de clausura es va fer evident: va quedar clar que el TDO més lluitador va iniciar el seu camí a Barcelona de la mà de Pa'tothom, que es va estendre per Catalunya i que ara ho està fent per Espanya. Pa'tothom seguirà la seva feina amb aquesta visió més sociopolítica del TDO. Per això, la gran diferència entre aquesta trobada i les dues anteriors va ser l'esperit combatiu que va impregnar tots els participants.

La trobada va servir per reunir els membres de molts grups del país que fan teatre social, utilitzin o no exclusivament el TDO i, a causa del canvi de rumb que es va viure a l'esdeveniment, seria molt convenient que, per a la propera edició, Pa'tothom pensés en un nou títol. Potser encara no se li pot dir un simposi, un congrés o un festival, però es podria tenir en compte la possibilitat d'anomenar-la Trobada Internacional del Teatre de l'Oprimat de Barcelona.

En conclusió, tots els qui van assistir a la III Trobada Internacional de Teatre i Educació en van marxar amb una nova mentalitat de lluita contra l'opressor a través de l'art, que Boal qualifica de no innocent, perquè, com ell ben diu al final de la seva carta, «El teatre és un art i el Teatre de l'Oprimat és un art marcial».